

Nr 452

Av herr Ohlin m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Skatteersättning till kommunerna.

I samband med höjningen av Ortsavdragen vid den kommunala inkomstbeskattningen beslöt 1957 års riksdag att genom ett särskilt statsbidrag övergångsvis kompensera kommunerna för det inkomstbortfall som skulle bli en följd av de höjda Ortsavdragen. Statsbidraget skulle medge en fullständig kompensation för åren 1958—1960 och sedan delvis avvecklas under en följande femårsperiod. Statsbidraget utformades så att staten skulle tillskjuta det antal skattekrönor som kommunerna förlorade genom Ortsavdragshöjningen. Avvecklingen av statsbidraget skall ske så att det sålunda framräknade antalet skattekrönor reduceras. Systemet får till följd — vilket statsutskottet vid ärendets behandling påpekade — att statsbidragets storlek och därmed kostnaderna för statsverket blir beroende av de kommunala utdebiteringssatsernas höjd. Vid ökade utdebiteringssatser stiger statsverkets kostnader.

1956 års kommunalskatterevision redovisade och prövade två olika huvudalternativ för det statliga kompensationsbidraget. Antingen kunde det lämnas såsom ett av staten tillskjutet skatteunderlag eller som ett av staten tillskjutet belopp, vars storlek avvägs med hänsyn till bortfallet i skatteunderlag genom de höjda Ortsavdragen och förutvarande utdebiteringssats. Den sistnämnda bidragsformen tillämpades vid kompensationsbidraget i samband med 1950 års Ortsavdragsreform. Kommunalskatterevisionen ansåg för sin del att den förstnämnda bidragsformen var bl. a. ur tekniska synpunkter att föredraga. Samma ståndpunkt intog Kungl. Maj:t och riksdagen. Vid ärendets behandling år 1957 pekade emellertid utskottet i sitt utlåtande på de risker för kostnadsökningar som var förbundna med statsbidragets konstruktion. Utskottet förutsatte härvid uttryckligen att, därest en mera påtaglig ökning av de beräknade kostnaderna för statsbidraget skulle uppstå till följd av en ökning i den kommunala utdebiteringen, en omprövning av grunderna för statsbidraget skulle komma till stånd. Ett uttalande av liknande innehåll gjorde statsutskottet 1958.

Kostnaderna för skatteersättningen, som ursprungligen beräknades till ca 500 milj. kr. vid full kompensation för skattebortfallet, beräknades vid framläggande av riksstatsförslaget för innevarande budgetår ha stigit till 610 milj. kr. Vi ansåg att den betydande kostnadsstegringen borde aktualisera den av statsutskottet vid Ortsavdragsreformens genomförande förutskickade omprövningen. Vi föreslog att statsbidraget skulle omkonstrueras enligt den av kommunalskatterevisionen diskuterade alternativa metoden, som innebar statsbidragets anknytning till utdebiteringssatsen för ett visst lämp-

ligt år. Vårt förslag innebar anknytning till utdebiteringssatsen för år 1957, det sista året med de gamla ortsavdragen. Grunderna för statsbidragets avveckling skulle i övrigt bibehållas oförändrade. Vårt förslag avvisades av riksdagen.

Därefter har skatteersättningsbidraget omprövats av 1958 års besparingsutredning. Denna förklarar, att den förhållandevis starka, vid antagandet av reformen inte förutsedda ökningen av statsverkets utgifter aktualiserar den omprövning av grunderna för statsbidraget som förutsattes i statsutskottets av 1957 års riksdag godkända uttalande. Utredningen fann det i rådande statsfinansiella läge motiverat att föreslå viss begränsning även av dessa statsverkets utgifter. Utredningens förslag innebar en omjustering av skalan varigenom statsverkets utgifter för återstoden av perioden, åren 1961—1965, skulle — vid 1959 års utdebiteringssatser oförändrade — minska med sammanlagt 286 milj. kr. Den föreslagna omkonstruktionen skulle vidare innebära att kommuner med mycket låg skattekraft inte skulle få någon reducering av skatteersättningen.

Utredningen övervägde att binda den enligt den nya skalan utgående skatteersättningen till 1959 års utdebiteringssatser. Men utredningen förklarade sig av olika skäl ha avstått från att föreslå en sådan åtgärd. Utredningen fortsatte:

Besparingsutredningen har emellertid förutsatt, att därest en mera påtaglig ökning i de beräknade kostnaderna för statsbidraget skulle uppstå till följd av en ökning i den kommunala utdebiteringen, frågan om en bindning av skatteersättningen till visst års skattesatser upptages till övervägande.

Sedan fjolåret har statens kostnader för skatteersättningen stigit med ytterligare 20 milj. kr. Kostnaderna för innevarande budgetår beräknas nu till 630 milj. kr. mot 610 milj. kr. ett år tidigare. Erfarenheten har enligt vår uppfattning visat, att en omprövning av grunderna för skatteersättningen är angelägen. Vi ansluter oss till besparingsutredningens förslag beträffande konstruktionen av skalan för bidragets successiva avveckling åren 1961—1965. För att undvika att statsverkets kostnader på samma sätt som hittills blir större än som planeras torde det vara nödvändigt att anknyta ersättningen till utdebiteringssatserna för visst år. Härigenom kommer ersättningen att utgå med ett i kronor bestämt belopp. Vi föreslår att anknytningen göres till 1959 års utdebiteringssatser, vilket var det alternativ besparingsutredningen närmast övervägde.

Därest bidragsgrunderna justeras på angivet sätt skulle statsverkets kostnader för kompensationsbidraget utveckla sig enligt vidstående tablå. Denna visar för jämförelsens skull även de kostnader, som kan beräknas uppkomma därest grunderna inte justeras och utdebiteringssatserna antages oförändrade för hela perioden.

Budgetår	Statsverkets kostnader		Kostnadsminskning per år Milj. kr.
	enl. gällande grunder Milj. kr.	enl. just.grunder Milj. kr.	
1959/60	630	630	—
1960/61	595	544	51
1961/62	523	440	83
1962/63	451	365	86
1963/64	379	302	77
1964/65	307	255	52
	Summa 2 885	2 536	349

Besparingen för statsverket skulle för nästa budgetår bli 51 milj. kr. och för budgetåret 1960/61 ytterligare 83 milj. kr. För hela perioden skulle kostnadsminskningen kunna beräknas till 349 milj. kr. Skulle de kommunala utdebiteringssatserna höjas ytterligare, skulle besparingarna för statsverket komma att bli större än vad som i tablån angivits.

Vi förutsätter att frågan huruvida och i vilken form det vid åttaårsperiodens slut kvarstående bidraget skall fortsättningsvis utgå får stå öppen. Den bör lämpligtvis upptagas till prövning i samband med den reform om en allmän kommunal skatteutjämning, som för närvarande är föremål för utredning.

Erforderliga författningsbestämmelser för de nya grundernas tillämpning torde få utfärdas av Kungl. Maj:t på samma sätt som skedde år 1950. Den nu gällande lagen med särskilda bestämmelser om kommuners, landstingskommuners och annan samfällighets utdebitering av skatt för åren 1958—1965 torde få upphävas. Yrkande härom framställes i särskild motion. Vi erinrar vidare om att i samband med ortsavdragsreformens genomförande har författningsregler utfärdats beträffande skatteunderlagsgraderade statsbidrag till kommunerna för speciella ändamål och kommunala bidrag till vissa statliga utgifter. Dessa författningsregler, som utfärdats i administrativ ordning och som finnes intagna i Kungl. Maj:ts kungörelse av den 16 maj 1957 ang. beräkning av skatteunderlag vid bestämmande av statsbidrag i vissa fall m. m. (nr 206), har till syfte att ifrågakarande bidrag skall utgå med i stort sett oförändrade belopp. Den ändring i grunderna för kompensationsbidraget till kommunerna i anledning av ortsavdragsreformen, som vi förordat ovan, föranleder endast en omjustering av formell art i ifrågakarande kungörelse. Till sitt sakliga innehåll förutsätter vi att de där meddelade föreskrifterna bibehålles oförändrade. Ifrågakarande föreskrifter kan utfärdas i administrativ ordning.

Vi erinrar om att vi i annan motion föreslår en justering av de s. k. schablonavdragen vid beskattningen. Härigenom tillföres kommunerna ett ökat skatteunderlag, som i stort sett kompenserar dem för nedsättningen i statsbidraget. För femårsperioden 1961—1965 medför justeringen av schablonavdragen en ökning av kommunernas skatteinkomster med 300 milj. kr.

Den i denna motion föreslagna ändringen av grunderna för skatteersättningen till kommunerna i anledning av ortsavdragsreformen möjliggör en nedräkning av anslaget över sjunde huvudtiteln med 51 milj. kr. till 544 milj. kr. för budgetåret 1960/61.

Under hänvisning till det anförda hemställas,
att riksdagen måtte

1. a) besluta fastställa nya grunder för skatteersättningen till kommunerna i anledning av ortsavdragsreformen i enlighet med 1958 års besparingsutredningsförslag, varvid anknytning av bidraget skall ske till de för år 1959 fastställda utdebiteringssatserna;

b) besluta bemyndiga Kungl. Maj:t att i administrativ ordning utfärda de i anledning härav föranledda författningsbestämmelserna; samt

2. under sjunde huvudtiteln till Skatteersättning till kommunerna för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 544 miljoner kronor, innebärande en nedräkning av det av Kungl. Maj:t beräknade anslagsbeloppet med 51 miljoner kronor.

Stockholm den 27 januari 1960

Bertil Ohlin

Wald. Svensson

O. Malmberg

Sven Wedén

Manne Ståhl

Henning Gustafsson

i Skellefteå

Sven Gustafson

Bertil von Friesen

i Göteborg